

Amintirile unui elev

NOTA REDACȚIEI:

Iacob Halchin s-a născut la Sfiștofca în anul 1938. Cea mai mare parte a vieții a lucrat ca maistru mecanic în Portul Liber din Sulina.

L-am rugat să scrie o scurtă povestire despre Sfiștofca natală, dar el a preferat altă temă:

AMINTIRILE UNUI ELEV

Când eram în clasa a șasea, în curtea școlii se stivuiseră lemnele pentru încălzirea sălilor de clasă. În stiva de lemne îmi făcusem un sălaș ferit de vânt, dar mângâiat de soarele lui octombrie, unde citeam „Raduga” de Vanda Vasilevscaia și mâncam gutui (căci cu foamea eram tot timpul neprieten). Am aflat că mama a adus struguri din sat și îi vindea în piață. Am fugit de la ore, mama vindea struguri din panere, iar eu mâncam cu pâine până ostioiam foamea.

Revederea cu mama și astâmpărarea foamei cu masa de struguri, mi se păreau clipe de cea mai înaltă fericire. Nu i-am cerut bani, căci banii erau ceva tabu la noi acasă, nici prin cap nu-mi trecea să-i cer, întrucât știam că acasă mama trebuia să ia alimentele lunar, pe cartele. Familia noastră număra opt guri flămânde veșnic, banii erau foarte puțini, și totuși mama mi-a dat trei lei. Cu un leu am cumpărat biscuiți (zece bucăți), cu al doilea mi-am luat bilet la cinema, iar al treilea l-am păstrat pentru biscuiții de a doua zi.

DANSATORUL

Prin nu știu ce minune, m-am pomenit selecționat în echipa de dansuri a școlii (de fapt a școlilor, întrucât eram împreună cele două școli, rusă și română) și am fost la Tulcea la un concurs, era un dans rusesc cu tematică, coregraf era o doamnă profesoară grecoaică Murdelea (ne bătea cu vergea de salcie la picioare când greșeam pașii la dans). Am mers cu un remorcher, Sulina, care trăgea barje și am făcut mult timp până am ajuns la Tulcea, era prima dată când coboram la Tulcea, mi-a plăcut siropul cu apa gazoasă, și am văzut filmul „Ivan cel groaznic” - m-a speriat acel film. Am dat spectacolul, dar iar am tras o foame. Când am plecat ne-au dat câte o conservă de fasole pentru toată ziua, spre seară ceai cu gem. La întoarcere, am prins o ocazie, pe niște barje și

am ajuns înaintea grupului, căci nu mai puteam de foame.

La școală au început să vină din ce în ce mai mult profesori de la școală românească, - Simion Feodorovici Bunescu ne preda matematică, la fizică aveam profesor pe dl. Aldea, iar soția lui făcea franceza cu noi, - băieții deșurubau becul din tavan și spuneau că s-a ars și nu se mai făcea ora, dar dacă mai era lumina afară, profesoara ne chema la geam să vedem cum să citim. Dar cine mai citea?...

În general eram copii cuminți

La internat viața se desfășura în aceleași coordonate, Feodor Mihailăci, profesorul nostru de muzică și pedagog la internat, a plecat în armată și înainte de asta a avut probleme cu o ofițereasă - așa se auzea - de fapt el avea „ocupații” cu

Ana Stepanovna, în Sulina a venit un Distrugător (o nava militară mare), se numea D1 și pe aceasta navă el făcea armata, în uniformă de marinar a venit și pe la noi la internat și ni se părea că era amiral. Aceste nave foarte mari erau acostate la două estacade.

Iarna acasă, în timpul vacanței de iarnă, pe Ilijanca ne luptam, cei mai mici se luptau cu mine, capul răutăților era tot Lică, ne-am războit atâta până am dărâmat Ilijanca, dar era iarna în Ianuarie și pentru mama era tragedie, cum să-o repare în miez de iarnă și până s-o repare cum era să ne încălzim, iar noi eram șase copii mici dar și cei mari cu ce se încălzeau. Atunci mama plângând ne-a bătut pe toți la rând cu nuiua, noi am fugit afară, atunci ea a spus că nu ne bate, să intrăm în casă, căci puteam răci, și, așa plângând ne-a iertat. Nu prea o țin minte pe mama plângând, ori ea plângea în singurătate, nu știu.

În general noi eram copii cuminți, mama se mândrea cu noi, căci nu furam, nu eram obraznici, învățam bine, - dar câteodată mai făceam și prostii, atunci mama ne spunea pe un ton serios și sfătos că noi nu suntem mai prejos decât alții din sat, că noi trebuie să fim cei mai buni. Noi și eram cei mai buni la toate (la carte, la fotbal, la disciplină, la respectul pentru adulți). În sat noi eram considerați „bednâi” săraci, pe considerentul că eram copii mulți - 9 - dar mulți nu-și dădeau seama că și la ei nu erau mai puțin de 7 copii. Bogați în sat nu erau, totuși se stabileau niște ierahii. Toți se mirau cum mama le dovedea pe toate, mai ales când tata lucra la Constanța, mama a cumpărat o

mașină de cusut „Singer” și ne cosea haine, nu aveam probleme, mi se părea că suntem cei mai eleganți din sat.

Sulina văzută de un copil

În Sulina viața era destul de veselă, era clubul AFDJ (unde în prezent este Primăria), în interior erau instalate niște becuri gălbui, mate, se juca biliard, șah, remi, iar lângă palat (care era în ruine) se juca popice. Se juca fotbal în spatele spitalului, echipa era foarte bună, îi băteam pe tulcenii de regulă, fotbaliștii renumiți erau: - Pușcaru, Niorca, Mișa Naradov (învățătorul meu din Sfiștofca), Leonte (ca portar), Puleris, Nea Oană era „bek” Filon (nu era prea grozav, așa consideram noi la timpul respectiv), Hristu Ivanov, Mircea de pe stânga, Cozma Zaiț juniorul. În Sulina erau trei echipe, rivale pe plan local: - „Pescărușul” de la o întreprindere „Pescicola”, Răsăritul sau Orizontul de la AFDJ, Marina mai târziu, militari.

În Sulina era și o baza militară de marină, comandant era un căpitan de rangul I Pascu, un tip gras și umbla cu „Pobeda” era și un motociclist, zilnic mergea cu motocicleta la aceeași oră spre plajă, la unitatea militară și de 1 Mai puneă coafa albă la beretă, asta însemna că a venit primăvara.

Pentru noi copii de la internat, cea mai mare problemă era intrarea la film, - la Rodina - intrarea era 1 leu, atunci filmul se dădea cu pauză, ce era mai rău că noi pătrundeam în sală pe întuneric, fără să ne vadă casiera care adormea în cabina ei, dar în pauză venea direct la noi și ne întreba de bilet, neavând, ne dădea afară, tocmai atunci când era mai frumos, știam deja acțiunea, și ne venea să plângem și chiar plângeam.

Se dădeau spectacole folclorice, lipovenii, grecii, turcii, Muriotis cânta la banjou, Lula și Kati dansau și cântau grecește, Vaska Ciornâi dansa rusește,

militarii cântau în cor, erau de toate.

Greul an școlar 1959 -1960

În toamna lui 1959, la venirea în școală în clasa VII, am avut surprize, ne-am mutat la un nou cămin - internat, în fosta școală rusă, iar lecțiile nu mai făceam la vechea școală rusă ci la o nouă școală (bombardată în război), aceasta a fost reparată în ultima vacanță de vară. Director era prof. Kahu Mihai din Tulcea. Școala rusă s-a desființat. Jumătate din clasa noastră a VI de la școală rusă am trecut la clasa a VII A de la școală română, diriginte Dumitrescu Vasile, și jumătate la clasa a VII B cu diriginta Cojocar, profesoara de lb. română. A fost un șoc pentru mine. Colegi noi, profesori noi, locație nouă, director nou, diriginte nou, totul era nou, clădirea era mare luminoasă, internatul era nou, directorul școlii dormea și el în internatul nostru, totul era frumos și sărbătoresc dar.....străin și rece.

A fost un procedu brutal, nu trebuia procedat așa cu copii. Au rămas amintiri de tihnă și familiaritate, dar și altele, rele. Neplăcut erau sentimentul permanent de umilință din partea noilor colegi, din cauza limbii noastre, râdeau de noi la fiecare pas, este adevărat că noi la început ne țineam grupați cei de la rusă, eu eram mai mult cu Akimca din Periprava, el ca vârstă era mai mare ca mine cu doi ani și era mai bărbătos în cizmele lui de piele, era plin de importanță și parcă mă simțeam mai în siguranță cu el.

Am fost pus în bancă cu Fane Vasiliu din Sulina, de la cartierul „soroc sobac” (40 de câini), cred că intenționat ne-au pus în banca cu copii români, ca să învățăm mai repede limba română și să ne fie mai ușor să facem școala în lb. română. Colegii din „lipovenii” nu ne scoteau, era o fată pe numele de Tanța, - tatăl ei era pilot de nave - deh, nobil în marinărie,- era și răsăritul dirigintei Dumitrescu, învăța bine, ce mai... vedeta clasei. Ea îmi

spunea: „măi Gavrilă, de la distanță se vede că ești lipovean” eu întreb „după ce?” - ea răspunde că „păi în cizme ești, nu ai uniformă”... la care eu răspund că „mai sunt și alți colegi care nu au uniformă și Aurică (colegul meu de internat, era din Rosetti) poartă și el cizme și nu este lipovean”, la care Tanța îmi răspunde că el poartă „cizmulițe” și nu cizme cum port eu. Așa era...

Costumul meu de elev din clasa a VII -a, anul 1959, era cusut de mama prin modificarea și adaptarea unei haine a lui tata pe care acesta nu o mai purta, și vorba mamei „haina este încă bună și este păcat s-o arunc... și îți vine perfect”. Vă puteți imagina cât de perfect îmi venea, dar mie îmi plăcea în momentul acela, desigur, visul meu era uniforma școlară, cu matricola școlii pe brațul stâng, cu șapcă de elev și emblema școlii deasupra cozorocului. Dar nu am avut parte de așa ceva.

La Profesională am umblat în pufoaică și salopetă (liceul l-am făcut la seral), în picioare purtam niște cizme de cauciuc pescărești cu numărul cel mai mic, dar totuși bărbătești, eu eram de 13 ani și mie îmi plăceau aceste cizme, le-am întors marginea carâmbilor în jos, aceste cizme la interior erau albe și, prin întoarcere, formau o garnitură albă sus, arătau puțin șmecherește (așa purtau băieții la noi în sat). Cizmulițele de copii (vezi Aurică) erau frumoase, dar parcă ale mele erau mai grozave, alea lui erau prea copilărești, la noi în sat numai fetele purtau așa ceva (desigur, cele care aveau). Pantalonii îi aveam de la fratele meu mai mare, pe care mama i-a adaptat, desigur, invocând același motiv: „este păcat să le aruncăm, sunt încă foarte buni și-ți vin ca turnași,... la vara o să-ți cumpărăm noi,”. Pe cap aveam o bască - era nouă!...

În chip de ghiozdam aveam o geantă din piele de-a unchiului meu, Marcu, fost preceptor fiscal la Rosetti (el plecase la Tulcea). Mama a spus că „e păcat să... este excelentă” etc.

Nu-mi făceau probleme, important era că se închidea bine, era trainică, dar cam mare pentru mine, nu o putem s-o pun pe umeri, dar s-a dovedit că eram la modă cu purtatul genții în mână, căci și „vedetele” purtau geanta astfel. Cam așa arătam eu la deschiderea noului an școlar.

Tanța avea dreptate,

de la distanță arătam a lipovean sau mai degrabă „de la țară” căci și alte etnii de la țară arătau cam ca mine, cei de la oraș arătau „mai ca oameni”. Această remarcă a colegei mele care pe moment m-a întristat, a trecut repede, școala mă preocupa foarte mult, era interesant, prof. Dumitrescu era extraordinar, avea un mic atelier de tâmplărie în școală și ne solicita pe mine și pe Achimka să-l ajutăm acolo, noi ne simțeam onorați, ne bucuram mult că putem să-l ajutăm. El dota școala cu rame și portrete ale scriitorilor români pe care le desena tot el. Era extraordinar!... Pe peretele din dreapta clasei erau trei portrete: Coșbuc la mijloc, Eminescu în stânga și Vlahuță în dreapta, toți desenați și înrâmați de Dumitrescu (ajutat de noi). Sub fiecare portret erau trecute versurile proprii. Coșbuc: „Sunt suflet din sufletul neamului meu, îi cânt bucuria și amaru”; Eminescu: „Zdrobiți orânduirea cea crudă și nedreaptă ce lumea o împarte în mizeri și bogății”; Vlahuță: „Minciuna stă cu regele la masă această-i cam demultișor poveste”, versuri pe care nu le-am uitat.

Primul trimestru era tulburător de interesant, nici nu am observat cum a trecut, nu prea aveam timp pentru năzbâții, parcă eram mai serioși. Era și problema competiției, eu nu mai eram primul la învățătură (cum eram eu obișnuit de când mă știam elev). La un moment dat Tanța, vedeta clasei și cea mai bună la învățătură, se încurcă la tablă și Dumitrescu îi spune „Hai Tanțo, hai, că băieții de la rusă te calcă pe călcăii și cât de curând te întrec, fă exerciții mai multe” - și întradevăr

pe la mijlocul anului, eu și Akima Simionov, prietenul meu eram cei mai buni la fizica-matematică din clasa lui Dumitrescu și implicit din școală, căci cls. a VII B nu avea corifei ca noi.

Noi îi mulțumeam lui Simion Fiodorovici Bunescu prof. de fizica matematică de la rusă, care ne plesnea după ceafă, dar ne-a băgat carte în cap; - cea ce mi-a dat posibilitatea să mă răzbun pe Tanța și să mă uit de sus la dânsa; dânsa „mânca norii”. Așa a fost. Dumitrescu nu ne făcea „cadouri”, era corect, ne pune note pe care le meritam, în schimb profesoara Cojocarul la gramatică și literatură mi-a dat 10 pe tr. II-, eu sunt convins că nu meritam această notă, chiar dacă am „recitat” tot ce mi-a predat la gramatică.

În toamna lui 1959 Sulina a fost vizitată de Gh. Gh. Dej, care a spus că se va face un cheu frumos la Dunăre și estacade din beton. S-a făcut în următorii 3 ani. În 24 Ianuarie 1959 la sala mare a Casei de Cultură „Rodina” s-a dansat Hora Unirii (100 de ani de la Unirea Principatelor), era multă lume în haine de sărbătoare, costume naționale, marinari militari și civili, era bal la Casa Armatei (unde acum este complexul Coral).

Noi, aștia de la internat, făceam baie în fiecare sâmbătă la Baia de abur de la atelierele AFDJ (DDM), era tare cald și beam apă gazoasă cât ne ținea burta, noi de la țară nu puteam concepe cum e posibil să bei sifon gratis de la robinet, care era instalat în curtea atelierului și cine voia (din salarii acestuia), putea să bea acest sifon, noi fiind de la internat, copiii, ne lăseau și pe noi să bem cât ne ținea burta. Actualul „Palat” a fost bombardat în timpul războiului și în 1959 încă era în ruine și copiii jucau „Kamai” în acele ruine.

În școală se zvonea că Dumitrescu vrea să înființeze, cu clasa noastră, prima clasă de liceu din Sulina, mi-a spus și mie că la anul vom intra în cls. a VIII-a de liceu, dar eu nu voiam să merg la liceu, nici

părinții nu erau de acord, pentru că nu aveau cu ce să mă întrețină, ziceau că voi merge la Profesională, unde erau toate facilitățile de întreținere, însă Dumitrescu insista.

A venit sfârșitul de an școlar, în acest an eu nu mai eram primul la învățătură, totuși am luat premiul III, o carte despre Delta Dunării. În sală erau copii premianți cu părinții lor, ai mei erau la Sfiștofca, ce să caute la Sulina, ei s-au obișnuit cu ideea că voi reuși toate examenele și nu-mi purtau de grijă, mama avea de scos din neajunsuri încă cinci ca mine, plus fată de măritat.

În februarie 1960, am partic-

ipat la nunta sorei mele, Axinia care s-a măritat cu Avdei Ivanâci, colegul mai tânăr al tatii pe pescador. Nunta a fost la Ivan Stalinoi, ei stăteau dincolo de fluviu, pe Dunăre curgeau sloiuri și la trecere era o șalupă cu aburi, era cald în mașină la ei. Când mă apropiam de casă unde era nunta, deja era dans afară, cu mire și mireasă, muzica se oprește și se cântă Marșul, în întâmpinarea mea vine mireasa cu mirele (sora și cumnatul) ne sărutăm, mi se prinde buchetul, căci eram fratele miresei și eram deja mare.

Tata îmi spunea, lasă „sânoc” când îl vom însura pe Vanea, fratele tău, nunta o vom face la Sfiștofca, la noi acasă și va fi mai bine,. Dar viața le-a aranjat în așa fel lucrurile că din cei

nouă copii care s-au căsătorit, numai Vera, cea mai mare dintre noi, a făcut un pic de nuntă la noi acasă, în rest nimeni nu a mai făcut nunta acasă la Sfiștofca, (majoritatea la Sulina, Vanea și Moise la Tulcea).

Așa s-a întâmplat...

Anul 1960, sfârșitul copilăriei

Odată cu terminarea școlii generale de 7 clase din Sulina, am dat și examenul de absolvire, țin minte că în ziua primului examen m-am trezit dis de dimineață, m-am spălat, mi-am curățat hainele, în acest

regiune nu se primesc acolo și mă va trimite la Școala Pedagogică din Constanța, mama a spus că nu are bani nici de drum, mi-a spus să vorbesc la telefon cu tata la Maliuc, ca să-l anunț să iasă la pasager cu ceva bani de drum.

Dumitrescu mi-a făcut dosarul, mi-a plătit drumul până la Constanța, nu știu de unde ne-a procurat foi de drum, nu știu cum a rezolvat el dar a fost cu noi, am mâncat la cantină. (Mai face cineva astăzi astfel de gesturi?) Tata a ieșit la pasagerul de Tulcea și mi-a dat 100 de lei să-mi cumpăr teniși, pentru mâncare și de drum dus-întors, cam puțin, dar ce puteam să fac?

La Constanța, cred că am fost primii care intram cu trenul în noua gară, am dat admitere la Pedagogică, eram foarte mulți pe un loc, copiii din Dobrogea, însoțiți de părinți au venit cu găște, machedonii cu brânză, dar noi am reușit: eu, Akimca, Marica și Aurică Parmac. Am văzut și meciul Dinamo – Farul, la Dinamo jucau Nunwailer, Părcălab și Popa, la Farul Tâlvescu și Chivu, mi-am cumpărat bilet de intrare pe stadion (m-a costat 8 lei), de ultimii bani am luat o franzelă și un borcan cu șerbet și cu asta m-am hrănit două zile până am ajuns la Sulina.

La întoarcere, ne-am prezentat la Dumitrescu și ne-am lăudat că am reușit, el a fost foarte bucuros, însă eu în toamna am aflat că totuși se primesc copii din alte regiuni și am luat dosarul de la Constanța și l-am depus la Profesională. Akimca a stat un trimestru și a plecat și el, direct în producție-avea 16 ani, Marica a stat un an și s-a măritat, singurul care a rămas la Pedagogică a fost Aurică Parmac din Rosetti, a terminat și a fost profesor și director în satul lui, sau în Delta, era un băiat tare bun, dar a dat în băutură și a murit de tânăr.

Așa s-a terminat aventura copilăriei mele petrecută în Sulina.